

STYRDOKUMENT I BOTKYRKA KOMMUN

Kontrollplan 2019-2021 för offentlig kontroll av livsmedel

Strategi
Program
Plan
Policy
Riktlinjer
Regler

Diarienummer: sbf/2018:436

Dokumentet är beslutat av: Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Dokumentet beslutades den: 10 december 2018

Dokumentet gäller för: Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Dokumentet gäller till den: 31 december 2021

**BOTKYRKA
KOMMUN**

Dokumentet ersätter: sbf/2017:550

Dokumentansvarig är: Miljöchef

För revidering av dokumentet ansvarar: Miljöchef

För uppföljning av dokumentet ansvarar: Miljöchef

Relaterade dokument: Mål och budget 2019 med plan för 2020-2022

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Mål för myndigheterna i livsmedelskedjan	4
	2.1 Gemensamma effektmål för myndigheterna i livsmedelskedjan	4
	2.1.1 Gemensamma effektmål.....	5
	2.1.2 Operativa mål.....	5
	2.2 Miljö- och hälsoskyddsnämndens mål för kontroll inom kontrollområdet	5
3	Ansvarsfördelning inom kontrollområdet	6
	3.1 Behörig central myndighet.....	6
	3.2 Behörig myndighet för kontrollen	7
	3.3 Ansvarsfördelning mellan de behöriga myndigheterna.....	7
	3.4 Ansvarsfördelning inom den behöriga myndigheten	7
4	Samordning.....	7
	4.1 Samordning mellan behöriga myndigheter	7
5	Befogenheter och resurser för kontrollen	8
	5.1 Kontrollmyndighetens befogenheter	8
	5.2 Kontrollpersonal och utrustning	8
	5.3 Finansiering av kontrollen	9
	5.4 Kompetenskrav och utbildning.....	9
6	Organisation och utförande av kontrollen	9
	6.1 Registrering och godkännande av kontrollobjekt.....	9
	6.2 Prioriteringar inom kontrollområdet – riskbaserad kontroll	10
	6.3 Rutiner för utförande av kontroll	11
	6.4 Provtagning och analys	11
	6.5 Rapportering av kontrollresultat.....	11
	6.6 Öppenhet i kontrollen.....	12
7	Sanktioner - åtgärder bristande efterlevnad av lagstiftningen	12
8	Uppföljning och utvärdering av kontrollen.....	13
	8.1 Uppföljning.....	13
	8.2 Revisioner	13
	8.3 Utvärdering	13
9	Beredskap.....	13
10	Nationell kontrollplan för livsmedelskedjan.....	13

1 Sammanfattning

Denna kontrollplan är den operativa kontrollmyndighetens beskrivning av hur de krav som ställs på offentlig kontroll inom livsmedelskedjan uppfylls av myndigheten. Kraven finns bl.a. i Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelser om djurhälsa och djurskydd.

Under perioden 2019- 2021 kommer miljö- och hälsoskyddsnämnden i Botkyrka kommun att kontrollera samtliga livsmedelsanläggningar i kommunen. Kontrollen kommer ha särskild fokus på säker nedkylning, säker allergikost, sann information om livsmedel med mervärde (redlighet).

2 Mål för myndigheterna i livsmedelskedjan

Livsmedelskedjan omfattar livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd.

Gemensamma mål för myndigheterna inom livsmedelskedjan är att:

- Konsumenterna får säkra livsmedel inklusive dricksvatten, som är producerade och hanterade på ett säkert sätt. Informationen om livsmedlen är enkel och korrekt.
- De livsmedelsproducerande växterna och djuren är friska och utgör inte någon allvarlig smittorisk.
- Verksamhetsutövarna i livsmedelskedjan får råd, service och kontroll med helhetssyn som underlättar deras eget ansvarstagande.
- De samverkande myndigheterna tar ett gemensamt ansvar för hela livsmedelskedjan, inklusive beredskap.

2.1 Gemensamma effektmål för myndigheterna i livsmedelskedjan

De övergripande målen för den offentliga kontrollen i livsmedelskedjan framgår av förordningarna (EG) nr 178/2002 och 882/2004. De nationella målen för livsmedelskontrollen finns i Nationella kontrollen i livsmedelskedjan (NKP).

2.1.1 Gemensamma effektmål

Med utgångspunkt i de övergripande målen har fyra gemensamma effektmål fastställts. Effektmålen utgår från fyra fokusområden; säkert dricksvatten, mikrobiologiska risker, kemiska risker och information i livsmedelskedjan.

Fokusområde	Effektmål
Säkert dricksvatten	För att få säkert dricksvatten måste de negativa hälsoeffekterna orsakade av kemiska och mikrobiologiska ämnen i dricksvattnet minska.
Mikrobiologiska risker	Minska antalet livsmedelsburna sjukdomar med fokus på campylobacter, listeria, ehec och norovirus.
Kemiska risker	Minska de negativa hälsoeffekterna till följd av miljöföroreningar (dioxin, PCB), tungmetaller och mykotoxiner i livsmedelskedjan.
Säkerställa information i livsmedelskedjan	Information om livsmedel kan säkerställas genom hela livsmedelskedjan.

2.1.2 Operativa mål

För att uppfylla effektmålen finns för år 2019 12 operativa mål som landets kontrollmyndigheter ska arbeta mot. Av dessa är det 9 som berör Botkyrkas livsmedelskontroll. De verksamheter som berörs i kommunen är identifierade och kommer få kontroller i enlighet med instruktionerna till dessa mål.

Senast den 31 december 2019 ska följande kontrolleras:

- Tillräckliga säkerhetsbarriärer, dricksvatten (operativt mål 1)
- Faroanalys kemiska risker, dricksvatten (operativt mål 2).
- Hygienrutiner vid reparationer, dricksvatten (operativt mål 3)
- Ehac i malet kött (operativt mål 5)
- Norovirus och personalhygien (operativt mål 6)
- Uppgifter om ingredienser (operativt mål 13)
- Uppgifter om allergener (operativt mål 14)
- Uppgifter om ursprung, kött (operativt mål 16)
- Uppgifter om ekologiskt (operativa mål 17)

2.2 Miljö- och hälsoskyddsnämndens mål för kontroll inom kontrollområdet

Förutom de nationella målen ska nämnden även *bidra till en god och trygg livsmiljö för Botkyrkaborna*. Detta säkerställs genom att utföra ändamålsenliga livsmedelskontroller så att medborgarna får säkra livsmedel och med rätt information. Livsmedelsteamet ger en god service och bedriver kontroll med hög professionalitet mot företag och andra verksamhetsutövare i kommunen.

Nämndens mål och målsatta mått från mål och budget 2019/2020-22

Nämndens målsatta mått	Utfall 2017	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Nöjdkundindex, NKI (%)	78%	80%	80%	80%
Andel av den planerade tillsy- nen som utförts, kontrollpla- nen, livsmedelslagen		100%	100%	100%

Livsmedelskontrollen har tre delmål:

Delmål 1, Antal kontrollerade anläggningar och antal kontroller

Varje livsmedelsanläggning blir föremål för planerad kontroll under treårsperioden. Omfattningen beror på vilken kontrolltid anläggningen tilldelats i riskklassningen. För treårsperioden är målet att kontrollera samtliga 420 anläggningar som finns i nämndens register idag, minus ett bortfall på uppskattningsvis 30 anläggningar som kommer att lägga ner innan de fått sin planerade kontroll, plus uppskattningsvis 50 tillkommande anläggningar per år, totalt 440 anläggningar.

Delmål 2, Skyndsam handläggning av information om misstänkta avvikelser

När nämnden får kännedom om misstänkta brister i livsmedelshygien och livsmedelsinformation hos anläggningar i kommunen, är det viktigt att dessa ärenden omhändertas skyndsamt. Klagomål från allmänheten och information om avvikelser från myndigheter och organisationer ska handläggas inom 14 dagar. Anmälan om misstänkt matförgiftning ska börja handläggas senast dagen efter att den inkom.

Delmål 3, Uppföljning av avvikelser

När nämndens inspektörer konstaterar avvikelser från lagstiftningen ska dessa följas upp för att säkerställa att bristerna blir åtgärdade.

Tre effektmål är särskilt viktiga för livsmedelssäkerheten:

- Säker nedkylning
- Säker allergikost
- Sann information om livsmedel med mervärde (redlighet)

3 Ansvarsfördelning inom kontrollområdet

3.1 Behörig central myndighet

Enligt 18 § i Livsmedelsförordningen (2006:814) är Livsmedelsverket central myndighet för livsmedelskontroll i Sverige. Kommunerna är behörig myndighet för verksamheter som bedrivs i kommunen. För mer information om Sveriges kontrollorganisation hänvisas till Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan.

3.2 Behörig myndighet för kontrollen

Enligt 11 § i Livsmedelslagen (2006:804) ska offentlig kontroll fullgöras av den kommunala nämnden inom miljö- och hälsoskyddsområdet. I reglementet för miljö- och hälsoskyddsnämnden i Botkyrka kommun anges att denna nämnd är behörig myndighet.

3.3 Ansvarsfördelning mellan de behöriga myndigheterna

Länsstyrelsen har ansvar för livsmedelskontrollen i primärproduktionen. Försvarsinspektören för hälsa och miljö är behörig myndighet inom Försvarsmakten. Kontroll av ekologiska produkter utförs av privata kontrollorgan och av den kommunala livsmedelskontrollen i de fall en aktör är undantagen att vara ansluten till ett kontrollorgan. Livsmedelsverket ska verka för en effektiv och likvärdig livsmedelskontroll i hela landet samt leda och samordna denna kontroll.

3.4 Ansvarsfördelning inom den behöriga myndigheten

Miljö- och hälsoskyddsnämnden fattar beslut om resursfördelning och mål för livsmedelskontrollen. De faktiska kontrollaktiviteterna utförs av personalen på miljöenheten.

Nämnden har i sin delegationsordning delegerat till tjänstemännen på livsmedelsenheten att fatta beslut i frågor som inte är av principiell betydelse eller annars av större vikt.

Inspektörerna har rätt att på delegation fatta beslut om sanktioner utan vite. I de fall beslut förenas med vite får enhetschefen fatta beslutet i vissa ärenden beroende på belopp.

Aktuell delegationsordning finns på kommunens hemsida, www.botkyrka.se.

4 Samordning

4.1 Samordning mellan behöriga myndigheter

Länsstyrelsen har ansvaret att samordna kontrollen i länet.

Miljösamverkan i Stockholms län utgörs av länets kommuner och Länsstyrelsen i Stockholms län med syftet att samordna olika projekt och gemensamma utbildnings- och informationsinsatser.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden deltar i vissa av de samordningsprojekt som Länsstyrelsen och Miljösamverkan anordnar.

Samordning sker även med andra lokala kontrollmyndigheter i de fall avvikelser konstateras som ska tas om hand av kontrollmyndigheter i andra kommuner.

I vissa fall får miljö- och hälsoskydds nämnden kännedom om brister i verksamheter eller livsmedel som kommer från Botkyrka kommun men som uppmärksammas i andra kommuner. I de fallen används uppgifterna som ett underlag i planeringen av den fortsatta kontrollen i den aktuella anläggningen här i kommunen.

Kännedom om brister kan också komma till vår kännedom genom RASFF systemet. RASFF är EU:s system för snabb varning om livsmedel som utgör eller kan antas utgöra en risk för människors hälsa. Sedan 1 mars 2018 använder vi iRASFF som är det EU gemensamma webbaserade verktyg för kommunikation av RASFF.

5 Befogenheter och resurser för kontrollen

5.1 Kontrollmyndighetens befogenheter

Kontrollmyndigheterna har befogenheter att utföra offentlig kontroll av livsmedelsföretag. Exempel på åtgärder som följer av lagstiftningen är myndigheternas rätt till tillträde och upplysningar som regleras i livsmedelslagen (2006:804), livsmedelsförordningen (2006:813) och förordning (EG) nr 882/2004.

Myndigheterna kan fatta tvingande beslut. Myndigheterna har även tillgång till olika sanktioner som kan användas för att få en enskild att följa ett beslut även om den motsätter sig det.

Kontrollmyndighetens befogenheter fördelas till handläggare inom myndigheten genom delegation. Delegationsordningen är långtgående och är utformad så att beslut kan tas på ett effektivt sätt.

5.2 Kontrollpersonal och utrustning

2018 gjorde myndigheten en behovsutredning. I behovsutredningen ingår tiden för planerad och oplanerad kontroll och tiden för administrativ tid. Den visar att livsmedelskontrollens behov av personal är tillgodosett. Under 2019 kommer livsmedelsteamet bestå av 7 handläggare och motsvarar 5,6 årsarbetskrafter.

På kommunens intranät finns rutin för jäv och bisysslor. I samband med introduktion av nyanställd personal ges alltid anvisningar om detta. Blankett om bisyssla lämnas också årligen till chef vid medarbetarsamtal.

Nämnden har tillräcklig tillgång till utrustning och utrymmen som krävs i form av transportmedel, skyddsutrusning (arbetskläder, termometrar m.m.)

Utrymme för förvaring av större mängder omhändertagna kylda eller frysta livsmedel finns hos avtalad extern part.

5.3 Finansiering av kontrollen

Den offentliga livsmedelskontrollen i Sverige är avgiftsfinansierad. Vilka avgifter som får tas ut regleras i förordning (2006:1166) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel.

Livsmedelskontrollen i Botkyrka kommun finansieras till stor del med avgifter. Årlig kontrollavgift tas ut av alla anläggningar som är registrerade under året och finansierar den planerade ordinarie kontrollen. Kontroller i samband med bristande efterlevnad, till exempel uppföljande kontroller och kontroller i samband med befogat klagomål, finansieras med timavgifter utöver den årliga avgiften, så kallad extra offentlig kontroll. Den årliga kontrollavgiften bygger på timtaxa. Timtaxan har beräknats genom modell från Sveriges kommuner och landsting. Den ska täcka de kostnader som uppstår direkt vid genomförande av planerad kontroll och finansiera vissa overheadkostnader som till exempel provtagning, administration och verksamhetssystem.

5.4 Kompetenskrav och utbildning

Nämnden strävar efter att kompetensen i teamet ska motsvara kraven i EG-förordning 882/2004. Kompetensförsörjningen säkerställs i första hand genom utbildningsinsatser, samverkan och deltagande i olika projekt.

Nämnden har sammaställt gruppens behov av kompetens i ett särskilt dokument ”kompetensrosen”. Där finns även en skattning av varje medarbetares kunskapsnivå inom olika områden relevanta för kontrollen. I dokumentet sammanfattas den totala kunskapsnivå och eventuellt behov av kunskapsinhämtning inom vissa områden åskådliggörs. Årligen går varje medarbetare genom sitt behov av kompetensförstärkning på medarbetarsamtalen.

Samtliga i livsmedelsteamet har en universitets- eller högskoleutbildning med naturvetenskaplig inriktning. Flera olika utbildningsbakgrunder finns representerade.

6 Organisation och utförande av kontrollen

6.1 Registrering och godkännande av kontrollobjekt

Nämnden för ett register över anläggningar som nämnden har kontrollansvar för. Registret finns i verksamhetssystemet ECOS. I registret framgår bland annat vilken verksamhet som bedrivs, vem som är verksamhetsutövare, var verksamheten bedrivs eller om den är mobil utan fast adress, verksamhetens riskklass och årliga kontrolltid samt praktisk information som t.ex. öppettider.

Registret uppdateras fortlöpande under året bl. a. genom att vid varje kontroll görs en genomgång av de registrerade uppgifterna kring det kontrollerade objektet.

Alla anläggningar som miljö- och hälsoskyddsnämnden har kontrollansvar för, registreras utan krav på godkännande.

Nämnden använder Livsmedelsverkets vägledning och modell för registrering och riskklassning.

6.2 Prioriteringar inom kontrollområdet – riskbaserad kontroll

Kontrollen är riskbaserad och sker i kampanjform d.v.s. verksamheter inom samma branschområde får kontroll under samma tidsperiod. Verksamheterna riskklassas efter livsmedelsverkets modell för riskklassning vilket ger den årliga kontrolltiden. Riskklassningen baseras på typ av hantering/risk, omfattning, erfarenhetsklass (A, B, C) och ger årlig kontrolltid.

Kontrolltiden avgör hur många besök varje verksamhet får per år

Antal timmar	Antal besök
1	1 besök vart tredje år
2	1 besök vartannat år
3-4	1 besök varje år
5-6	1,5 besök per år
7	2 besök per år
8-16	2 eller 3 besök per år*

* Antal besök styrs av erfarenhetsklass där de verksamheter som är i erfarenhetsklass C får fler antal besök. De verksamheter som kräver mer kontrolltid per besök får färre besök per år.

Kontrollplanen har brutits ner i en mer detaljerad verksamhetsplan. Den visar de olika verksamhetstyperna och när under året dessa ska kontrolleras. Förutom registret i ECOS finns alla anläggningar listade i ett objektsblad i excel-format. Objektsbladet är en sammanställning av utförda och planerade kontrollbesök över en femårsperiod. Objektsbladet ligger till grund för vår planering av kontrollen. En gång om året i samband med verksamhetsplanering går vi igenom excel listan och registret i ECOS. Vi följer upp vår planering var tredje vecka.

I kommunen finns olika typer av verksamheter

Antal registrerade livsmedelsanläggningar i Botkyrka kommun november 2018	
Förskolekök	58
Skolkök	32
Restauranger & Pizzerior	86
Butiker oförpackade livsmedel	14
Butiker förpackade livsmedel	72
Kök inom äldreomsorgen	16
Gatukök	19
Kaféer	35
Livsmedelstillverkare	10
Vattenverk	7
Övriga livsmedelsanläggningar	73
TOTALT	429

6.3 Rutiner för utförande av kontroll

För att utföra livsmedelskontroll använder nämnden olika rutiner och checklistor som bygger på vägledningar och kontrollhandböcker. Alla verksamheter inom en kampanj kontrolleras utifrån en förutbestämd checklista. Checklistorna säkerställer att teamet kontrollerar samma områden och bidrar till att öka samsynen. De flesta kontrollbesök sker oanmälda förutom hos tillverkare och transportörer. Kontroll sker även inom ramen för olika projekt som kan initieras av miljösamverkan eller av livsmedelsverket.

6.4 Provtagning och analys

Vid provtagningar är Eurofins upphandlat laboratorium. Vissa analyser skickas även till andra laboratorier om det upphandlade laboratoriet inte är ackrediterat på den specifika analysen eller om en specifik analys inte kan utföras. Provtagning kan ske vid utredning av misstänkt matförgiftning och i samband med olika provtagningsprojekt. I provtagningsplanen finns det angivet vilket laboratorium som är ackrediterade för den typen av analys som ska utföras.

6.5 Rapportering av kontrollresultat

Resultatet av kontrollen registreras i ECOS och skickas till verksamhetsutövaren i form av en kontrollrapport. Nämnden har mallar för olika typer av rapporter och skrivelser samt rutiner för hur dessa ska användas.

Efter varje kalenderår rapporteras resultatet av kontrollerna till Livsmedelsverket, som vidarebefordrar en sammanställning till EU-kommissionen. Den rapporteringen hämtas direkt ur ECOS med hjälp av ett rapporteringsverktyg.

Rapportering av beslut fattade på delegation av inspektörerna sker till miljö- och hälsoskyddsnämnden kontinuerligt under året. Beslut av principiell karaktär ska alltid tas av nämnden.

6.6 Öppenhet i kontrollen

I Sverige regleras öppenheten i kontrollen framförallt av Tryckfrihetsförordningen (1949:105) och Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). I korthet innebär detta att alla myndigheter är skyldiga att föra register över de allmänna handlingar som finns hos myndigheten. Ett sådant register kallas vanligtvis för diarium. I diariet registreras uppgifter om dels de handlingar som kommer in till myndigheten, till exempel brev och ansökningar, dels de handlingar som upprättas vid myndigheten, till exempel beslut och kontrollrapporter. I diariet registreras både offentliga och hemliga handlingar.

Vem som helst har rätt att begära att få se en handling som finns hos en myndighet. En allmän handling är vanligen också offentlig, det vill säga vem som helst får ta del av den. Vissa handlingar kan dock innehålla uppgifter som är sekretessbelagda, alltså hemliga. Detta ska prövas av myndigheten utifrån gällande lagstiftning när någon ber att få ut en handling. Se också avsnitt Myndigheter, kontrollorgan och laboratorier i Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan.

Varje år publiceras miljö- och hälsoskyddsnämndens kontrollplan på kommunens hemsida, www.botkyrka.se.

7 Sanktioner - åtgärder bristande efterlevnad av lagstiftningen

När nämnden konstaterar att en verksamhet inte uppfyller kraven, avvikelser från livsmedelslagstiftningen kommuniceras detta med verksamheten muntligen på plats och skriftligen i en kontrollrapport.

Avvikelserna kan följas upp vid nästa planerade kontroll eller genom ett uppföljande besök, extra offentlig kontroll, beroende på allvarlighetsgraden och när anläggningen ska ha sin nästa planerade kontroll. I vissa fall med allvarliga avvikelser fattas beslut om sanktion direkt när avvikelsen har konstaterats. Annars fattas beslut om sanktion ifall avvikelsen inte är åtgärdad vid uppföljningen.

De sanktioner som kan bli aktuella återfinns i EU-lagstiftningen och i nationell lagstiftning. De sanktioner nämnden använder är:

- Föreläggande med eller utan vite att vidta vissa åtgärder
- Olika typer av förbud
- Omhändertagande av livsmedel

När det finns misstanke av brott kan det också bli aktuellt med åtalsanmälan.

8 Uppföljning och utvärdering av kontrollen

8.1 Uppföljning

Varje vecka på teammötet går livsmedelsteamet igenom de pågående kampanjerna och varje månad går vi igenom verksamhetsplanen. Detta görs för att säkerställa att den årliga kontrollplanen följs.

För att öka samsynen läser vi regelbundet varandras kontrollrapporter. Uppföljande besök, extra offentlig kontroll, utförs ofta tillsammans med en kollega.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden följer upp tillsynsplanen tre gånger per år.

8.2 Revisioner

Förutom de revisioner som görs av Länsstyrelsen, har ett erfarenhetsutbyte skett med Södertälje kommun där arbetsmetoder, rutiner och bedömningar har jämförts och utvecklats. Utbytet har skett inom miljösamverkan Stockholms län.

8.3 Utvärdering

När en kampanj är färdig utvärderas den med hjälp av en mall. Mallen visar även resultatet av kampanjen. Utvärderingen används som underlag när nästa kampanj planeras. Under vår planeringsdag, som sker i slutet av varje år, gör vi en samlad bedömning. Detta ligger till grund för planering av nästkommande års kontroll.

9 Beredskap

Under 2018 har en beredskapsplan färdigställts. I den finns rutiner och instruktioner för oförutsedda händelser där beredskap kan krävas.

Beredskapsplanen kommer att tas upp i nämnden för fastställande.

10 Nationell kontrollplan för livsmedelskedjan

I Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan beskrivs hur den offentliga kontrollen av livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd är organiserad, hur den genomförs och hur den utvecklas. Kontrollplanen finns bl.a. på Livsmedelsverkets webbplats www.livsmedelsverket.se.

